

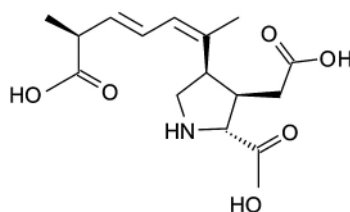
2.2.1.4. Kwas domoikowy

Kwas domoikowy (DA) jest wytwarzany przez określone gatunki okrzemków (por. rozdz. 2.1.2.1). Część ta jest cyklicznym aminokwasem (rys. 2.3): określonym antagonistą glutaminianu o wysokim powinowactwie na poziomie neuronów. LD₅₀ wynosi 35–70 mg/kg dla szczurów (Iverson i in. 1989). W Kanadzie zaobserwowano także działanie toksyczne dla ludzi po spożyciu mięczaków (*Mytilus edulis*) zawierających 1 mg/kg DA. Większość ludzi zmarła, a ci, którzy przeżyli, odnieśli trwałe uszkodzenia neurologiczne (Perl i in. 1990). Czas oczyszczania mięczaków wynosi ponad 18 dni w nieskażonych wodach. Obecnie w Europie bada się również ASP (Gerssen i in. 2010). Z tego względu, zgodnie z prawodawstwem europejskim (EFSA 2009c), dopuszczalna ilość DA w skorupiakach wynosi 20 mg DA/kg. W niedalekiej przyszłości można się spodziewać wprowadzenia nowych norm.

2.2.1.5. Ciguatoksyny

Niebiałkowe ciguatoksyny są wytwarzane przez *Gambierdiscus toxicus* i *Ostreopsis lenticularis*, tropikalne bruzdnice bentoniczne (Bagnis 1968). Do innych gatunków odpowiedzialnych za powstawanie tej toksyny należą: *Coolia*, *Prorocentrum* oraz *Amphidinium*.

Pod względem budowy chemicznej należą one do grupy cyklicznych polieterów rozpuszczalnych w lipidach (ciguatoksyny) lub w wodzie (maitotoksyny). Działają jak środki drażniące, powodujące powtarzalną aktywację aksonów nerwowych (Holmes i in. 1991). Miejsce wiązania jest takie samo jak dla brewetoksyn. Dla myszy LD₅₀ ciguatoksyn wynosi 0,45 mg/kg masy ciała.

Rys. 2.3. Struktura chemiczna kwasu domoikowego (DA). Rysunek opracowany na podstawie BKchem wersja 0.13.0, 2009 (<http://bkchem.zirael.org/index.html>)

Do gromadzenia ciguatoksyn dochodzi poprzez sieć troficzną, a maitotoksyny występują w przewodzie pokarmowym ryb żywiących się planktonem (Halstead 2002). Szczegółowe raporty na temat ciguatoksyn zostały sporządzone przez EFSA (EFSA 2010a).

2.2.1.6. Zatrucie kwasem azaspirowym (AZP)

Zatrucie kwasem azaspirowym (AZP) łączy się 24 różnymi toksynami, ale jedynie trzy cząsteczki – kwas azaspirowy 1, 2 i 3 – uznawane są za główne zagrożenia dla życia ludzi i zwierząt (Gerssen i in. 2010). Przypadki AZP odnotowuje się w Europie oraz Ameryce.

W ostatnim czasie dopuszczalne bezpieczne zawartości dla kwasu azaspirowego-1 i innych toksyn zostały zmienione przez rozporządzenia unijne i wynoszą teraz 30 µg ekwiwalentu kwasu azaspirowego-1/kg skorupiaków.

2.2.1.7. Spirolidy i gymnodiminy (cykliczne iminy)

Spirolidy (SPX) i gymnodiminy uważa się za silne toksyny, które zgodnie z badaniami przeprowadzonymi na zwierzętach powodują śmierć w krótkim czasie. Pod względem budowy chemicznej substancje te klasyfikuje się jako cykliczne iminy. Występują one w różnych rejonach świata, przy czym o ich szczególnym znaczeniu mówi się w krajach europejskich, co ma swoje odzwierciedlenie w prawodawstwie (EFSA 2010b). Gymnodiminy występują przede wszystkim w Oceanii i skorupiakach z Nowej Zelandii.

2.2.1.8. Palitoksyna

Toksyny PLTX są do siebie podobne pod względem budowy: wydłużony związek wynoszący od 2,659 do 2,680 Da. Co ciekawe, cząsteczki te mają hydrofilowy charakter i wykazują równocześnie powinowactwo do lipidów (Botana i in. 2013).

2.2.1.9. Aplyzjatosyny

Aplyzjatosyny są bis-laktonami kwasów organicznych wytwarzanymi przez morski gatunek tropikalny *Oscillatoriaceae*, należący do *Lynbya majuscula*, *L. gracilis*, *Schizothrix calcicola* oraz *Oscillatoria nigroviridis*.

Gatunki te mogą rosnąć jako epifity na glonach makroskopowych, takich jak *Acanthophora spicifera*, *Laurencia intermedia* oraz *L. okamurai*. Wskutek akumulacji biologicznej roślinożernych ryb i mięczaków (*Siganus fuscescens*, *Aplysia kurodai*) aplyzjatosyny mogą przedostać się do organizmu człowieka. Wyróżnia się przynajmniej 12 związków należących do aplyzjatosyn, takich jak alkaloidy indolowe (np. Lyngbiatoksyna-a) oraz polioctany (np. Aplyzjatosyna), które mogą prowadzić do nowotworów nabłonka i układu pokarmowego.